

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 7 grudnia 2016r. wydanym w sprawie z powództwa I. B. i Z. B. przeciwko I. G. i M. B. o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną, Sąd Rejonowy w Brzezinach uznał za bezskuteczną wobec I. i Z. małżonków B. umowę o zniesienie współwłasności nieruchomości położonej w O. Starej, gmina R., dla której urządzona była księga wieczysta o nr (...), oznaczonej wówczas w ewidencji gruntów jako działka nr (...), zawartej w dniu 24 lipca 2014r., w zakresie, w jakim I. i Z. małżonkowie B. uprawnieni są do współposiadania oraz korzystania z zabudowanej nieruchomości położonej w O. S., gmina R., dla której w Sądzie Rejonowym w Brzezinach urządzona jest księga wieczysta o nr (...), oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka numer (...); oddalił powództwo w pozostałej części oraz zasądził od I. G. na rzecz powodów kwotę 3617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy oparł opisane rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych.

Powodowie byli właścicielami nieruchomości położonej w O., w gminie R., dla której urządzona była księga wieczysta o nr (...), w skład której wchodziła między innymi zabudowana działka nr (...). W 2006r. powodowie darowi przedmiotową nieruchomość synowi M. B.. W dniu 9 maja 2014r. M. B. sprzedał udział 1/2 w działce (...) I. G. za kwotę 20 000 zł. Działka ta ma powierzchnię 1,4692 ha i znajdują się na jej terenie dom, obora i budynek garażowy. Dnia 9 maja 2014r. M. B. wezwał powodów do opuszczenia nieruchomości. W dniu 15 maja 2014r. powodowie odwołali darowiznę uczynioną na rzecz syna. Dnia 19 maja 2014r. I. G. zlecił geodecie wykonanie mapy podziału przedmiotowej nieruchomości, wcześniej w dniu 14 maja 2014r. powodowie skontaktowali się z I. G. i poinformowali o odwołaniu darowizny oraz proponowali odkupienie udziału. W dniu 5 czerwca 2014r. I. G. otrzymał z sądu odpis postanowienia oddalającego wniosek o zmianę wpisu w księdze wieczystej na skutek złożenia oświadczenia o odwołaniu darowizny. Dnia 27 czerwca 2014r. I. G. otrzymał od powodów powiadomienie, że została wszczęta sprawa o „odwołanie darowizny” nieruchomości. Dnia 17 czerwca 2014r. została sporządzona mapa podziału działki (...) na dwie odrębne działki, to jest działkę nr (...) o powierzchni 1, 1694 ha i zabudowaną działkę nr (...) o powierzchni 0,3001 ha. Dnia 24 lipca 2014r. pozwani zawarli przed notariuszem umowę zniesienia współwłasności, na podstawie której I. G. otrzymał działkę (...), a M. B. działkę (...). Wyrokiem z dnia 4 listopada 2014r. Sąd Okręgowy w Łodzi zobowiązał pozwanego M. B. do przeniesienia na powodów prawa własności działki nr (...) oddalając powództwo w pozostałej części.

Powołując się na opisane ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy wskazał, że podstawą prawną żądania był art. 59 k.c. Tenże sąd stwierdził, że w niniejszej sprawie darowizna uczyniona przez powodów na rzecz syna została skutecznie odwołana, gdyż tylko skuteczne odwołanie darowizny mogło być podstawą dla rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego rozpoznającego sprawę o zobowiązanie M. B. do złożenia oświadczenia o przeniesieniu prawa własności. Sąd Rejonowy wskazał nadto, że co do działki (...) pozwany M. B. został zobowiązany do złożenia oświadczenia o przeniesieniu własności na rzecz powodów, zaś w pozostałej części powództwo musiało być oddalone, gdyż pozwany M. B. nie był już właścicielem działki (...) i z tego powodu niemożliwe było złożenie przez niego stosownego oświadczenia w tej części. Gdyby nie została zawarta umowa o zniesieniu współwłasności powodowie oraz pozwany I. G. byłiby współwłaścicielami całej działki (...) i powodom przysługiwałyby wszystkie prawa, jakie ma współwłaściciel, w tym przewidziane w art. 206 k.c. Pozwani wiedzieli o odwołaniu darowizny w chwili zawarcia umowy o zniesienie współwłasności. Umowa ta pozbawiła powodów możliwości wykonywania ich praw na tej części nieruchomości, która została wydzielona jako działka (...), a więc w tej części powództwo należało uwzględnić.

Sąd Rejonowy wskazał, że w zakresie działki (...) powództwo musiało być oddalone z uwagi na treść wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi zobowiązującego M. B. do przeniesienia własności wskazanej działki na rzecz powodów. Powodowie są właścicielami tej nieruchomości i mogą z tego tytułu wykonywać wszystkie przysługujące im prawa do nieruchomości, a zatem powództwo w tym zakresie było bezprzedmiotowe.

Odnosząc się do stanowiska pozwanego Sąd Rejonowy stwierdził, że podnoszony przez pozwanego I. G. zarzut powagi rzeczy osądzonej był bezzasadny. Oddalenie powództwa przez Sąd Okręgowy spowodowało, że istnieje prawomocny wyrok rozstrzygający kwestię przeniesienia prawa własności działki (...) i w tej części nie może zapaść żadne inne rozstrzygnięcie. Sąd Rejonowy wyjaśnił, że roszczenie z art. 59 k.c. nie jest roszczeniem tożsamym i nie przenosi prawa własności. Istota tego rozstrzygnięcia polega na tym, że właściciel pozostaje przy wszystkich swoich prawach, lecz musi tolerować korzystanie ze swojej własności przez uprawnionych w zakresie takim, jak mogliby to czynić, gdyby ich nie pozbawił swoim celowym działaniem możliwości wykonywania przysługujących im uprawnień.

Uzasadniając rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd Rejonowy wskazał, że w całości obciążono tymi kosztami pozwanego I. G., gdyż w sprawie oczywiste jest, że jego celowe działanie doprowadziło do konieczności wytoczenia przedmiotowego powództwa, gdyż wiedział, że darowiznę odwołano i wykorzystał pozwanego M. B. przejmując za kwotę 20 000 zł nieruchomość zabudowaną domem i dwoma budynkami gospodarczymi.

Opisany wyrok zaskarżył apelacją pozwany I. G. w zakresie uwzględniającym żądanie pozwu oraz co do rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania, to jest:

a/ art. 366 k.p.c. w związku z art. 379 pkt 3 k.p.c. przez nieuwzględnienie zarzutu i wniosku pozwanego I. G. o odrzucenie pozwu z uwagi na występujący stan powagi rzeczy osądzonej przejawiający się tym, że mocą wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi wydanego w sprawie I C 914/14 M. B. został zobowiązany do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu na rzecz I. i Z. małżonków B. prawa własności nieruchomości jedynie w zakresie działki (...), powstałej na skutek zniesienia współwłasności nieruchomości, oznaczonej jako działka nr (...), a w pozostałym zakresie powództwo oddalił, co przesądza o niemożliwości realizacji roszczenia powodów w kształcie objętym zaskarżonym wyrokiem, bowiem odnosi się do stanu poprzedzającego wydanie wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi, to jest do czasu istnienia działki (...) i w konsekwencji prowadzi do rzeczywistego uniemożliwienia wykonania tegoż wyroku, a co najmniej zniweczenia jego skutków, jak i realizacji przez pozwanego I. G. jego praw właścicielskich, gdyby bowiem uznać zniesienie współwłasności za niebyłe, przy jednoczesnym powrocie do powodów prawa własności działki nr (...) na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi, to w rezultacie prawo współwłasności nieruchomości służące pozwanemu I. G. zostaje bezprawnie ograniczone wyłącznie do współwłasności nieruchomości 216/4, to jest 1/4 udziału we współwłasności nieruchomości oznaczonej dawnym numerem 216/2;

b/ art. 321 k.p.c. w związku z art. 366 k.p.c. przez rozstrzygnięcie w zaskarżonym wyroku o kwestiach nieobjętych żądaniem pozwu, to jest rzekomych prawach powodów do nieistniejącej działki (...), przy jednoczesnym zignorowaniu nabytych przez I. G. w dobrej wierze praw do nieruchomości i braku rozważenia konsekwencji prawnych uznania roszczeń powodów za zasadne, mimo ich jawnej sprzeczności ze stanem prawnym zaistniałym na skutek wydania przez Sąd Okręgowy wyroku w sprawie I C 914/14 i oczywistej kolizji treści zaskarżonego wyroku z wyrokiem Sądu Okręgowego oraz prawem własności nieruchomości pozwanego I. G.;

c/ art. 328 § 2 k.p.c. przez zaniechanie sporządzenia uzasadniania zaskarżonego wyroku w sposób odpowiadający wymogom wskazanym w przytoczonym przepisie, a to przez:

- jedynie pozorne wyjaśnienie podstawy faktycznej i prawnej orzeczenia, ograniczone wyłącznie do lakonicznych haseł i twierdzeń, częściowo sprzecznych z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, a częściowo także wzajemnie się wykluczających;

- przedstawienie wniosków i twierdzeń niezrozumiałych, nieopartych przekonującym wywodem prawnym lub wręcz sprowadzających się do faktycznego ich braku;

- zaniechanie dokonania rzeczowej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym m.in. wiarygodności zeznań powodów i pozwanego M. B. oraz uzasadnienia tej oceny;

- całkowite pominięcie głębszej analizy zarzutów stawianych przez pozwanego w złożonych pismach procesowych i zaniechanie odniesienia się do zarzutów dotyczących braku legitymacji procesowej pozwanego I. G. w przedmiotowej sprawie;

co w konsekwencji czyni kontrolę instancyjną zaskarżonego wyroku niemożliwą, a co najmniej znacznie utrudnioną, zaś samo uzasadnienie wyroku – całkowicie nieprzekonującym i niepełnym;

d/ art. 232 k.p.c, art. 217 k.p.c. i 227 k.p.c. w związku z art. 3 k.p.c. przez oddalenie wniosku pozwanego I. G. o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka S. G., jako bezprzedmiotowego w sprawie, mimo tego, że zeznania świadka miały dotyczyć kwestii istotnych w sprawie, to jest zobowiązania się przez M. B. w dacie sprzedaży nieruchomości względem I. G. do zniesienia współwłasności nieruchomości, sposobu jej podziału oraz okoliczności towarzyszących zaistniałej sytuacji, w konsekwencji czego sąd zaniechał ustalenia kluczowych dla sprawy okoliczności i ograniczył się do przeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron, a jednocześnie uniemożliwił pozwanemu I. G. przeprowadzenie prawidłowo zgłoszonego dowodu, obejmującego fakty mające istotne znaczenie dla sprawy, skutkujące oparciem wyroku na niekompletnym materiale dowodowym;

e/ art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c. i art. 299 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i dokonanie tej oceny wybiórczo, wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego, przez fragmentaryczną ocenę zeznań stron, zwłaszcza M. B. i I. G., z pominięciem ich części istotnej dla sprawy oraz wyprowadzeniem wniosków wprost sprzecznych z twierdzeniami pozwanych, jak również przez nieuprawnione i pozbawione bezstronności faworyzowanie zeznań pozwanego M. B., a w konsekwencji doprowadzenie przez Sąd I instancji do sytuacji, w której fakty stwierdzone zostały w oparciu o pozbawione wiarygodności, chaotyczne i miejscami wewnątrznie sprzeczne zeznania M. B., mającego ewidentny interes w składzie oświadczeń określonej treści w świetle uznania przez niego powództwa, co skutkowało błędnym wnioskowaniem na podstawie niekompletnego, wadliwie zebranego materiału dowodowego, z pominięciem istotnych kwestii, na temat których zeznawał pozwany I. G., jak m.in. brak wiedzy na temat konfliktu rodzinnego między pozwanym M. B. i jego rodzicami, wyrażenia zgody na zakup udziału w nieruchomości pod warunkiem przeprowadzenia jej podziału w określony sposób, czyli z przyznaniem na rzecz I. G. zabudowanej części nieruchomości;

f/ art. 101 k.p.c. w związku z art. 102 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c. i art. 299 k.p.c. przez błędne wskazanie podstawy rozstrzygnięcia o kosztach procesu oraz przyjęcie u podstaw rozstrzygnięcia o kosztach procesu okoliczności faktycznych przytoczonych w pisemnym uzasadnieniu, podczas gdy z zeznań samego pozwanego M. B. wynikało, że doskonale zdawał sobie sprawę z konsekwencji swego działania i chciał jak najszybciej sprzedać działkę, by uzyskać gotówkę, czego nie można oceniać w świetle złej wiary pozwanego I. G., a co więcej, która to ocena jest całkowicie dowolna i wykracza poza sferę okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a nadto przez zaniechanie obciążenia pozwanego M. B. kosztami procesu w jakiegokolwiek części, mimo oczywiście nagannego zachowania pozwanego i uznania przez niego powództwa w całości;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 59 k.c. w związku z art. 405, 406, 498 k.c. w związku z art. 898 §2 k.c. oraz art. 366 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie, przejawiające się w dokonaniu błędnej subsumcji i wadliwe przyjęcie, że w stanie faktycznym i prawnym sprawy zaktualizowało się prawo powodów do żądania za bezskuteczną wobec nich umowy zniesienia współwłasności nieruchomości zawartej przez pozwanych, podczas gdy uwzględnienie roszczenia powodów zaskarżonym wyrokiem doprowadziło do naruszenia powagi rzeczy osądzonej, ewentualnie do skierowania roszczenia do niewłaściwego podmiotu, to jest pozwanego I. G., w sytuacji braku legitymacji procesowej po jego stronie.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, względnie zmianę kwestionowanego wyroku w zaskarżonym zakresie, odrzucenie

pozwu i umorzenie postępowania, ewentualnie oddalenie powództwa w całości w stosunku do pozwanego I. G. oraz zasądzenie od powodów na rzecz skarżącego kosztów procesu za obie instancje wedle norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o jej oddalenie oraz zasądzenie na swą rzecz od skarżącego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Pozwany M. B. wniósł o oddalenie apelacji (protokół rozprawy apelacyjnej – k. 175 – 00:14:44).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wymaga wyjaśnienia kwestia charakteru współuczestnictwa po stronie pozwanej w niniejszej sprawie, który wyznaczał zakres skutków czynności procesowej w postaci wniesienia apelacji przez jednego z pozwanych.

Przedmiotem procesu w niniejszej sprawie było roszczenie o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną oparte na art. 59 k.c.

Jak wskazuje się zgodnie w orzecznictwie roszczenie osoby trzeciej z art. 59 k.c. o uznanie umowy za bezskuteczną może być dochodzone wyłącznie przeciwko wszystkim kontrahentom umowy, między którymi zachodzi współuczestnictwo konieczne. Jednocześnie z uwagi na istotę stosunku prawnego jest to współuczestnictwo jednolite, o skutkach określonych art. 73 § 2 k.p.c. W świetle wypowiedzi judykatury niewątpliwym jest bowiem, że przynależność określonej sprawy do kategorii powództw o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego przesądza o konieczności występowania w charakterze strony procesu wszystkich kontrahentów umowy, z której dany stosunek wynika (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 września 1969r., III CZP 65/69, OSNC 1970/2/28 oraz uzasadnienie wyroku z dnia 25 stycznia 2013r., II CSK 317/12, niepubl., a także uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 28 czerwca 2005r., I ACa 433/05, niepubl.; tak też M. Jędrzejewska w: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, pod red. T. Erecińskiego, Warszawa 2007r., tom I, s. 225).

W konsekwencji, skoro zgodnie z art. 73 § 2 k.p.c. czynności procesowe współuczestników działających są skuteczne wobec niedziałających, wniesienie przez współuczestnika jednolitego środka zaskarżenia powoduje konieczność rozpoznania sprawy również w stosunku do pozostałych współuczestników (tak M. Jędrzejewska, op. cit., s. 225; por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 1 grudnia 2010r., I ACa 833/10, SIP Lex). Z tego względu wniesienie apelacji przez jednego z pozwanych w niniejszej sprawie prowadzić musiało do rozpoznania sprawy przez Sąd II instancji w stosunku do obu pozwanych. Powyższego nie zmienia okoliczność, iż przed Sądem I instancji pozwany M. B. złożył oświadczenie o uznaniu powództwa. Oświadczenie to nie mogło wywołać skutku, bowiem w przypadku współuczestnictwa jednolitego, zgodnie z art. 73 § 2 k.p.c. do zawarcia ugody, zrzeczenia się roszczenia albo uznania powództwa potrzeba zgody wszystkich współuczestników, a takiej w niniejszej sprawie nie było.

Przedstawione rozważania pozwalają w tym miejscu rozstrzygnąć również o bezzasadności zarzutu braku legitymacji procesowej po stronie pozwanego I. G.. Jako strona umowy objętej żądaniem z art. 59 k.c. został on prawidłowo pozwany wraz z M. B., zajmującym pozycję drugiej strony przedmiotowej umowy.

Dokonując analizy zarzutów natury procesowej sformułowanych w apelacji w pierwszej kolejności trzeba odnieść się do zarzutu nieważności postępowania z uwagi na istnienie przeszkody procesowej w postaci stanu powagi rzeczy osądzonej.

Przytoczony zarzut jest chybiony. Powaga rzeczy osądzonej zachodzi w przypadku, gdy zapadło już prawomocne rozstrzygnięcie dotyczące tego samego przedmiotu postępowania, które toczyło się między tymi samymi stronami (tak T. Ereciński w: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, pod red. T. Erecińskiego, Warszawa 2007r., tom I, s. 497). Tymczasem postępowanie prowadzone w sprawie o sygn. I C 914/14 zakończone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 4 listopada 2014r. różniło się od sprawy niniejszej tak pod względem

podmiotowym, jak i przedmiotu postępowania. Strony postępowania w sprawie I C 914/14 były inne, gdyż w sprawie prowadzonej przed Sądem Okręgowym nie występował pozwany I. G.. Przedmiotem postępowania było żądanie zobowiązania pozwanego M. B. do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu własności nieruchomości wywodzone z odwołania darowizny uczynionej przez powodów. Przedmiotem niniejszego procesu było natomiast roszczenie innego rodzaju, o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną, oparte na art. 59 k.c. W tym stanie rzeczy nie zachodziła więc przeszkoda procesowa uzasadniająca odrzucenie pozwu, a w konsekwencji nie było podstaw do stwierdzenia nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 3 k.p.c. Inną rzeczą jest, że skutki wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi zapadłego w sprawie I C 914/14 miały dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy znaczenie zasadnicze, o czym będzie niżej mowa.

Wbrew stanowisku wyrażonemu w apelacji możliwe było dokonanie kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia w oparciu o treść pisemnych jego motywów, wobec czego zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. nie mógł być uznany za trafny. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku, choć lakoniczne pozwala bowiem na odtworzenie rozumowania Sądu I instancji, które znalazło wyraz w sentencji zaskarżonego orzeczenia i dokonania jego oceny w kontekście norm właściwych dla rozstrzygnięcia w przedmiocie procesu.

Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów również nie zasługuje na uwzględnienie. Fakty objęte ustaleniami przytoczonymi u podstaw zaskarżonego wyroku znajdują oparcie w dowodach zebranych w toku postępowania przeprowadzonego przed Sądem Rejonowym. W szczególności ustalenie, że pozwany I. G. został poinformowany przez powodów o odwołaniu darowizny nie jest dowolne. Okoliczność ta wynika z zeznań powódki, która podała, że kontaktowała się telefonicznie z pozwanym I. G., proponowała odkupienie nabytego udziału w prawie własności nieruchomości i mówiła o odwołaniu darowizny (por. zeznania powódki – k. 76 odw. w związku z k. 98 odw.), a znajduje potwierdzenie w zeznaniach samego pozwanego I. G.. Pozwany wskazał, że powódka dzwoniła do niego i proponowała odkupienie udziału, a jednocześnie podkreślił, że nie pamięta dokładnie słów powódki, zaś w innym miejscu podał, że otrzymał informację o odwołaniu darowizny (por. zeznania pozwanego I. G. – k. 77 w związku z k. 98 odw. i k. 98). Nadto w dniu 27 czerwca 2014r. pozwany I. G. odebrał pismo pełnomocnika powodów informujące o wszczęciu postępowania przed Sądem Okręgowym w Łodzi w przedmiocie odwołania darowizny dotyczącej m.in. nieruchomości objętej księgą wieczystą Nr (...) (pismo – k. 14). W świetle powyższego uprawnionym jest stwierdzenie, że w chwili zawarcia spornej umowy o zniesienie współwłasności z dnia 24 lipca 2014r. pozwany I. G. wiedział o odwołaniu darowizny przez powodów. Wbrew twierdzeniom skarżącego ustalenia faktyczne w sprawie nie zostały oparte na zeznaniach drugiego z pozwanych, ale poczyniono je na podstawie dokumentów oraz zeznań powodów i pozwanego I. G., pozwalających przyjąć, że pozwani wiedzieli o odwołaniu darowizny przed zawarciem umowy o zniesienie współwłasności. Uzasadnienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. przedstawione w apelacji w istocie odwołuje się do okoliczności, które nie zostały objęte ustaleniami faktycznymi i odnosiły się do kwestii wykraczających poza fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, a mianowicie kwestii wiedzy pozwanego I. G. o konflikcie rodzinnym między M. B. a jego rodzicami, czy uzgodnień między pozwanymi przy zawarciu umowy sprzedaży udziału odnośnie do sposobu zniesienia współwłasności. Okoliczności te nie należały jednak do tych, o jakich mowa w art. 227 k.p.c. i nie były objęte ustaleniami faktycznymi poczynionymi w sprawie, zatem zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. sformułowany w odwołaniu do tychże okoliczności należało uznać za chybiony.

Nie doszło też do naruszenia reguł postępowania dowodowego w związku z oddaleniem przez Sąd Rejonowy wniosku o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka S. G. na okoliczność zobowiązania się przez M. B. w dacie zawarcia umowy sprzedaży wobec I. G. do zniesienia współwłasności nieruchomości, sposobu jej podziału i okoliczności towarzyszących zaistniałej sytuacji. Dowód ten nie dotyczył okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w kontekście przesłanek zasadności powództwa wynikających z art. 59 k.c., zatem oddalenie przedmiotowego wniosku dowodowego znajdowało oparcie w regulacji art. 217 § 3 k.p.c.

Podsumowując dotychczasowe rozważania stwierdzić należy, że ustalenia faktyczne poczynione w toku postępowania pierwszoinstancyjnego były wynikiem prawidłowo przeprowadzonego postępowania dowodowego, wobec czego Sąd Okręgowy ustalenia te podzielił przyjmując za własne.

Nie można też uznać za trafny podniesionego w apelacji zarzutu naruszenia art. 321 k.p.c. przez rozstrzygnięcie przez Sąd I instancji o kwestiach nie objętych żądaniem pozwu. Podkreślenia wymaga, że przed zamknięciem rozprawy Sąd Rejonowy zobowiązał pełnomocnika powodów do wskazania, jakie roszczenie powodów ma być zaspokojone w związku z uznaniem za bezskuteczną umowy o zniesienie współwłasności. Odnosząc się do tego zobowiązania powodowie wskazali, że uznanie za bezskuteczną kwestionowanej umowy o zniesienie współwłasności ma umożliwić powodom, już jako współwłaścicielom nieruchomości, korzystanie ze wszystkich praw im przysługujących zgodnie z art. 206 k.c., a zamiarem powodów była możliwość odzyskania uprawnień do korzystania z działki letniskowej w pełnym zakresie, to jest korzystania z domu drewnianego i budynku gospodarczego z uwzględnieniem stanu po zbyciu udziału w nieruchomości przed odwołaniem darowizny na rzecz I. G.. Orzekając w rozpoznawanej sprawie Sąd I instancji nie wykroczył zatem poza granice żądania sprecyzowanego przez powodów, natomiast kwestia prawidłowości oceny tego żądania, którą zasadnie podważono w apelacji nie odnosi się do zachowania reguł określonych w art. 321 k.p.c.

Zasadnym natomiast okazał się zarzut naruszenia prawa materialnego, to jest art. 59 k.c. w kontekście skutków prawomocnego wyroku wydanego przez Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie I C 914/14, o jakich mowa w art. 365 § 1 k.p.c.

Zgodnie z art. 59 k.c. k.c. w razie zwarcia umowy, której wykonanie czyni całkowicie lub częściowo niemożliwym zadośćuczynienie roszczeniu osoby trzeciej, osoba ta może żądać uznania umowy za bezskuteczną w stosunku do niej, jeżeli strony o jej roszczeniu wiedziały albo jeżeli umowa była nieodpłatna.

W niniejszej sprawie pozostaje poza sporem, że powodowie wywodzili swoje roszczenia, dla których domagali się ochrony, z faktu odwołania darowizny nieruchomości obejmującej działkę (...) uczynionej na rzecz syna M. B..

Przesłankami uwzględnienia żądania opartego na art. 59 k.c. są: istnienie roszczenia, związek przyczynowy między kwestionowaną umową a niemożnością zaspokojenia roszczenia oraz wiedza stron kwestionowanej umowy o roszczeniach osoby trzeciej, chyba że umowa była nieodpłatna (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2013r., II CSK 230/12, (...) Lex). Norma wynikająca z art. 59 k.c. służy więc ochronie realnego wykonania zobowiązania. Przedmiotem tej ochrony jest roszczenie, a zatem uprawnienie, którego treścią jest możliwość żądania określonego zachowania od oznaczonej osoby. Chronione roszczenie musi istnieć w chwili dokonywania czynności uniemożliwiającej jego realizację, ale także w chwili wyrokowania, a to z uwagi na regulację art. 316 § 1 k.p.c. (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 1 marca 2017r., IV CSK 198/16, (...) Lex).

Jak wcześniej podkreślono, powodowie wskazali, że wywodzą roszczenie mające być przedmiotem ochrony z faktu odwołania darowizny nieruchomości położonej w O., obejmującej działkę (...) i z powyższego w dalszej kolejności wywodzili, że ochronie podlega uprawnienie powodów do korzystania z działki letniskowej w pełnym zakresie, to jest m.in. w zakresie korzystania z domu drewnianego i budynku gospodarczego, jakie służy współwłaścicielowi. Bezspornym jest przy tym, że wskazane zabudowania znajdują się na terenie działki oznaczonej aktualnie nr 216/4 (por. mapa z projektem podziału – k. 30 załączonych akt księgi wieczystej LD1B/00041545/4).

Jednakże uwzględnić należy, że skutki odwołania przez powodów darowizny z dnia 2 lutego 2006r., na podstawie której powodowie darowali synowi nieruchomość obejmującą działkę nr (...) zostały określone w wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 4 listopada 2014r. wydanym w sprawie I C 914/14, a wyrok ten jest prawomocny.

W sprawie I C 914/14 powodowie, powołując się na złożenie w dniu 15 maja 2014r. oświadczenia o odwołaniu darowizny wnosili o zobowiązanie M. B. do złożenia oświadczenia woli o zwrotnym przeniesieniu na rzecz I. i Z. małżonków B. własności nieruchomości położonej w O., obejmującej działki nr (...). W odniesieniu do nieruchomości

w O. Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo jedynie w części zobowiązując M. B. do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu na rzecz powodów prawa własności nieruchomości oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), powstałej w wyniku zniesienia współwłasności nieruchomości oznaczonej numerem 216/2 umową z dnia 24 lipca 2014r., dla której prowadzona jest księga wieczysta o nr (...), tytułem zwrotu przedmiotu odwołanej przez I. B. i Z. B. darowizny dokonanej umową zawartą dnia 2 czerwca 2006r., zaś w pozostałym zakresie powództwo oddalił. Podkreślenia wymaga, że powodowie nie kwestionowali opisanego wyroku. Natomiast w sposób jednoznaczny z wyroku tego wynika, że w następstwie odwołania darowizny powodowie nie uzyskali w drodze zwrotnego przeniesienia ani prawa własności całej działki (...), jak żądali w pozwie, ani też udziału 1/2 w prawie własności działki (...), który służył ich synowi M. B. po zawarciu umowy sprzedaży udziału z I. G. w dniu 9 maja 2014r. Jak wynika wprost z treści prawomocnego orzeczenia z dnia 4 listopada 2014r. wydanego w sprawie I C 914/14 na skutek odwołania darowizny, gdy chodzi o część nieruchomości stanowiącej przedmiot darowizny oznaczoną jako działka (...), powodowie w drodze zwrotnego przeniesienia własności uzyskali jedynie jej fizycznie wydzielony fragment w postaci działki oznaczonej numerem (...). Powodowie nie tylko nie zaskarżyli orzeczenia wydanego w sprawie I C 914/14, ale w toku postępowania we wskazanej sprawie nie kwestionowali skuteczności umowy o zniesienie współwłasności z dnia 24 lipca 2014r. Skoro tak, u podstaw rozstrzygnięcia w sprawie I C 914/14 Sąd Okręgowy uwzględnił skutki tej umowy i w wyniku uznania odwołania darowizny przez powodów za skuteczne, określił następstwa tej czynności prawnej z uwzględnieniem stanu, jaki powstał w wyniku zniesienia współwłasności między M. B. i I. G.. W konsekwencji, w wyniku odwołania darowizny powodowie nie uzyskali statusu współwłaścicieli działki numer (...) (aktualnie działek (...)), ale uzyskali wyłącznie prawo własności działki (...). Zgodnie z treścią prawomocnego wyroku wydanego w sprawie I C 914/14 na tym wyczerpują się skutki rzeczowe odwołania przez powodów darowizny nieruchomości położonej w O..

Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby.

Stosownie do przytoczonego przepisu sąd orzekający w niniejszej sprawie jest związany prawomocnym wyrokiem wydanym w sprawie I C 914/14. Oznacza to zatem, że skutki odwołania przez powodów darowizny nieruchomości położonej w O. nie mogą być na gruncie niniejszej sprawy określone w sposób odmienny niż wynika to z treści wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi wydanego w sprawie I C 914/14.

Raz jeszcze wskazać trzeba, że zgodnie z wyrokiem wydanym w sprawie I C 914/14 na skutek odwołania darowizny powodowie nie uzyskali udziału w prawie własności działki (...), ale prawo własności wyodrębnionej jej części w postaci działki (...). Służą więc powodom roszczenia związane z prawem własności działki (...), natomiast nie istnieją po stronie powodów roszczenia związane ze statusem współwłaściciela działki nr (...). Istotnym jest, że w wyniku określenia skutków odwołania darowizny prawomocnym orzeczeniem sądu w sprawie I C 914/14 aktualnie nie jest możliwy powrót do stanu współwłasności działki (...), czego w istocie domagali się powodowie w niniejszej sprawie. Roszczenie powodów o zwrotne przeniesienie przedmiotu darowizny zostało bowiem skonsumowane ze skutkiem określonym wyrokiem wydanym w sprawie I C 914/14, a jego realizacja doprowadziła do uzyskania przez powodów prawa własności działki nr (...).

Konkluzja ta ma zasadnicze znaczenie dla oceny okoliczności niniejszej sprawy w kontekście art. 59 k.c. Skoro roszczenie powodów wynikające z odwołania darowizny zostało już zrealizowane w sprawie I C 914/14 i to bez podważania przez powodów skuteczności umowy o zniesienie współwłasności, aktualnie nie istnieje już żadne roszczenie powodów obejmujące uprawnienia do nieruchomości położonej w O., które podlegałyby ochronie na gruncie art. 59 k.c. W szczególności, jak wyjaśniono wyżej, powodom nie służy roszczenie o przeniesie zwrotne na ich rzecz udziału w prawie własności działki nr (...) wynikające z odwołania darowizny. Raz jeszcze podkreślić trzeba, że na skutek odwołania darowizny powodowie uzyskali zwrotne przeniesienie własności działki nr (...) i działki nr (...) i na tym skutki rzeczowe odwołania darowizny się wyczerpują, co w sposób jednoznaczny wynika z treści prawomocnego wyroku wydanego w sprawie I C 914/14. Sąd Rejonowy uwzględniając powództwo okoliczności tej należycie nie rozważył. Nadto wskazując, że uznaje umowę o zniesienie współwłasności za bezskuteczną w zakresie, w jakim powodowie uprawnieni są do współposiadania oraz korzystania z zabudowanej nieruchomości położonej w

O., oznaczonej numerem 216/4 jednocześnie nie wskazał jakie jest źródło tego uprawnienia. Poza sporem pozostaje, że w wyniku zniesienia współwłasności działka ta stała się własnością I. G., zaś w następstwie odwołania darowizny, jak wynika z wyroku wydanego w sprawie I C 914/14 powodowie do tejże działki (...) nie uzyskali żadnych uprawnień. Sąd Rejonowy udzielając ochrony tak opisanemu roszczeniu powodów przy tym nie wskazał jego zakresu, to jest dokładnej treści chronionych uprawnień, gdyż w zaskarżonym wyroku nie sprecyzowano, w jakim zakresie powodowie uprawnieni są do współposiadania oraz korzystania z działki nr (...), co niezależnie od innych względów czyniło orzeczenie niewykonalnym.

Jednakże, co najistotniejsze Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia nie wskazał podstawy objętego ochroną roszczenia podnosząc jedynie, że gdyby nie kwestionowana umowa o zniesienie współwłasności powodowie byłiby współwłaścicielami działki (...) w następstwie odwołania darowizny. Istotnie takie skutki odwołania darowizny mogłyby nastąpić, gdyby doszło do wzruszenia umowy o zniesienie współwłasności i następnie powyższe zostałyby uwzględnione w orzeczeniu zapadłym w sprawie o odwołanie darowizny (I C 914/14), w której określone zostały skutki odwołania darowizny w sposób konstytutywny. Tak się jednak nie stało, w toku postępowania w sprawie o odwołanie darowizny powodowie nie kwestionowali umowy o zniesienie współwłasności, a w konsekwencji skutki rzeczowe odwołania darowizny sprecyzowane w wyroku Sądu Okręgowego ograniczyły się do uzyskania przez powodów prawa własności wyłącznie działki (...), co oznacza, że względem działki (...) żadne uprawnienia powodom nie służą. Przedmiot ochrony w postaci roszczenia, którego źródłem miałyby być odwołanie przez powodów darowizny na chwilę wyrokowania zatem nie istniał, nie ziszcila się więc pierwsza z przesłanek warunkujących uwzględnienie żądania opartego na podstawie art. 59 k.c.

Podsumowując stwierdzić trzeba, że prawidłowa ocena okoliczności faktycznych niniejszej sprawy w świetle norm prawa materialnego winna doprowadzić do oddalenia powództwa.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone orzeczenie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. przez oddalenie powództwa w całości.

O kosztach procesu w odniesieniu do postępowania przed sądami obu instancji należało rozstrzygnąć stosownie do zasady odpowiedzialności za wynik sprawy wyrażonej w art. 98 § 1 k.p.c. z uwzględnieniem art. 105 § 2 zdanie pierwsze k.p.c.

Na kwotę przyznaną pozwanemu I. G. z tego tytułu w postępowaniu pierwszoinstancyjnym złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika ustalone na podstawie § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013r., poz. 490 ze zm.) w związku z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r., poz. 1804) wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa.

Z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego na rzecz pozwanego zasądzono natomiast kwotę obejmującą opłatę od apelacji (1000 zł) oraz koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (1800 zł) ustalone w oparciu o § 2 pkt 5 w związku z § 10 ust. 1 pkt 1 i § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, w brzmieniu obowiązującym od dnia 27 października 2016r., zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2016r., poz. 1667).